

УДК 94:314.74:741.5(73+415)"18"
DOI: 10.26661/swfh-2017-49-034

С. В. Білоножко, К. О. Ємельянова

СМАРАГДОВИЙ ОСТРІВ ЗА ОКЕАНОМ: СТАВЛЕННЯ АМЕРИКАНЦІВ ДО ІРЛАНДСЬКИХ МІГРАНТІВ У ХІХ ст. (НА ОСНОВІ АМЕРИКАНСЬКИХ КАРИКАТУР)

Тема мігрантів у сучасному суспільно-політичному житті є актуальною і має досить довгу історичну ретроспективу. В нашій статті робиться спроба визначити причини і напрямки міграції ірландського населення в ХІХ ст., з'ясувати причини негативного ставлення до ірландських мігрантів, саме в США, проаналізувати роль ірландського жіноцтва в міграційному процесі, їх роль та особливості пристосування до нового місця проживання. Використовуючи сатиричні видання Сполучених Штатів Америки, показано, як еволюціонувала суспільна думка щодо ірландців та їх політичних прагнень.

Ключові слова: ірландці, мігранти, Америка, карикатура, Дядько Сем, Педді, «Puck», «Judge», «Harper's weekly».

Нещодавно світ побачила карикатура відомого соціально-політичного ілюстратора Пітера Шранка з гучним підписом автора: «Forget the UK election, trouble in the Eurozone, Obama's problems with obstreperous rightwing Republicans. This is the subject that really matters. Not least because it's symptomatic of so many other issues: the world-wide contrast between poverty and wealth, globalization, chaos in the Middle east and the Maghreb, the rise of militant Islam, and climate change, another issue of overriding importance» (Мал. 1) [1]. Карикатура ілюструє доволі статного чоловіка на пляжі під парасолькою у купальних шортах з прапором Євросоюзу, а над ним височіє хвиля, на гребні якої знаходяться мігранти з Близького Сходу та країн Магрибу. Ми бачимо, що автор карикатури зумів передати власне ставлення до проблеми мігрантів і воно починається не з усвідомлення цивілізаційних та політичних бар'єрів, не з розпалення ненависті, яка іноді переростає у ксенофобію, а з розуміння «людських» причин такого масового потоку людей. І це, по-перше, великий контраст між багатством і бідністю. По-друге, хаос і військові дії на Сході. По-третє, зростання войовничого ісламського руху. Люди знаходяться у пошуку мирного життя, тому і вимушені перепливати кілометри моря.

Мал. 1 Карикатура Пітера Шранка

Утім, проблема мігрантів не нова. Найбільшою країною, яка відчула на собі шалений потік мігрантів із різних європейських країн стали США. Починаючи зі свого народження, «коліска демократії» манила на свої території все більше вихідців зі Старого світу, і варто сказати, що цей процес став потужнішим у ХІХ ст. це пов'язано, по-перше, з «Золотою лихоманкою» у США. По-друге, з нестабільною ситуацією в Європі на початку ХІХ ст. і хвилею революцій. По-третє, з соціально-економічною ситуацією у Старому світі, бо, на наш погляд, пошук більш кращого життя – один із найбільш вагомих мотивів мігрантів. На сьогодні ірландську складову важко не помітити серед американців, вона очевидна.

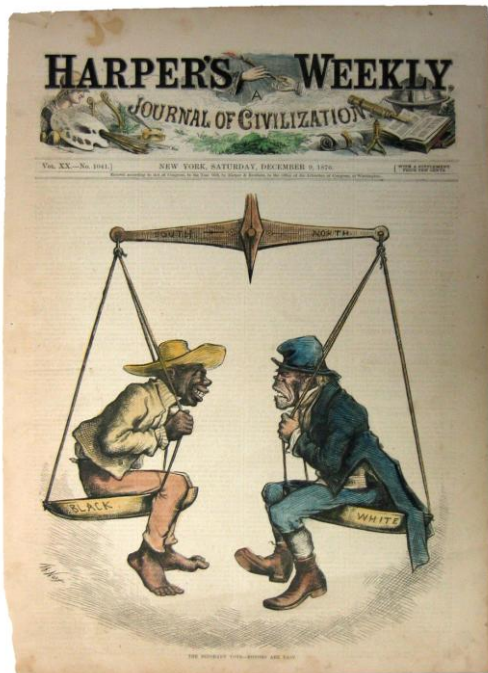
Як зазначає Є. О. Калгіна, Ірландія це єдина країна Європи, де населення скорочувалося протягом 100 років, починаючи з ХІХ ст. тільки за рахунок міграції. Серед причин міграції у ХІХ ст. варто назвати, по-перше, відсутність власної державності. По-друге, більш інтенсивною стала міграція через картопляний голод 1845-1849 рр. По-третє, непряме зацікавлення влади у міграції ірландців за океан (міграція дозволяла зайняти землі в Ірландії англійськими лендлордами) [2, с. 73-74].

Співвідношення чоловіків і жінок мігрантів було вражаючим, бо на відміну від інших народів, ірландські жінки становили левову частку мігранток до США. Наприклад, у період з 1891 по 1901 рік мігрантів чоловіків становило 87, 216 чол., а жінок – 126, 073 [3, с. 259-353].

Міграційні шляхи виглядали наступним чином. Найлегшим варіантом для ірландців залишалось переселитися до Великобританії. Цьому сприяв географічний фактор та історична традиція. Мігрантів із Ірландії цікавили передусім промислові міста на кшталт Ліверпуля, Кардіффа чи Ньюпорта. Ще однією територією, куди був направлений потік ірландців, стала Британська Північна Америка (Канада), до того ж британські урядові кола були зацікавлені у дешевій робочій силі, яка необхідна була для розвитку Канади. Та найбільш потужним напрямком міграції ірландців з середини ХІХ ст. стає Америка [4, с. 37], наприклад у 1860 році ірландці склали 40% всіх мігрантів США [5, р. 10-11]. Це пов'язано передусім із економічним зростанням в Америці. А також зі світовим іміджем Америки «країни великих можливостей».

Перш ніж говорити про ставлення американської суспільної думки до ірландців у сатиричних виданнях, варто сказати про ті образи, які закріпились в карикатурі за останніми.

Починає формуватися типовий, концентрований, збірний персонаж, що включає в себе риси характеру народу. Ірландець Педді (Paddy) (скорочення від Патрік, найпоширенішого імені в країні) це пересічний житель Ірландії, безталанний п'яниця, ледар, бідняк із бунтарським характером [6, с. 162]. Важливим аспектом образу ірландців в американській масовій культурі став той факт, що образ перейшов в

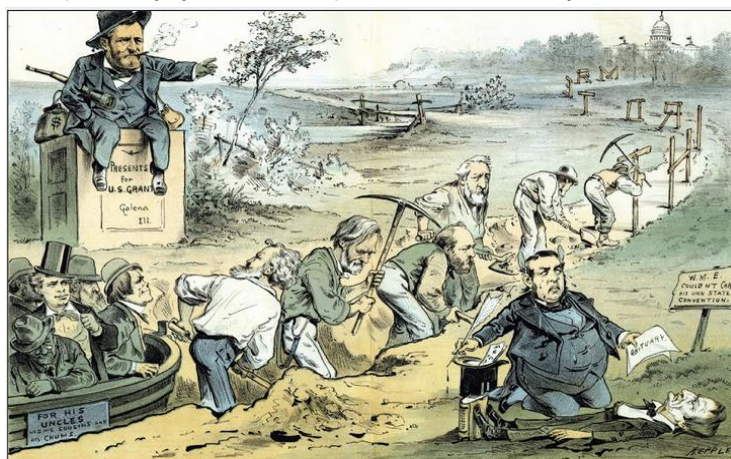

Мал. 5. «The ignorant vote – honors are easy»

Також доволі часто ірландці були вимушені працювати на плантаціях і таким чином, нічим не відрізнялись від африканського населення Америки. В якості прикладу можна привести одне зауваження мандрівника-журналіста Ф.Л. Олмстеда, який писав: «негри дуже багато коштують, щоб ними ризикувати, тоді якщо Педді вилетить за борт чи зламає собі спину, то ніхто нічого не втратить» [18, р. 215]. Таке порівняння нерідко виходило за рамки спостережень журналістів і ставало сюжетом карикатур. Одна з найяскравіших карикатур прикрасила першу сторінку журналу «Harper's weekly», де зображено терези на одній чаші знаходиться афроамериканець, а на інших – ірландець і головне, що чаші терезів урівноважені, а карикатура носить назву «The ignorant vote – honors are easy» (Мал. 5) (Голоси невігласів – легкі) [19, р. 1]. Ще однією карикатурою принизливого характеру була карикатура «The Greatest of Americans Intimidators North and South» (Мал. 6) [20, р. 725] опублікована в журналі «Puck» (Велике американське протистояння Півночі і Півдня). На карикатурі зображений мігрант з Ірландії, а з іншого боку виходець і з Африки, і, як стверджує карикатура, єдине, що їм необхідно – це оковита, це єдиний спосіб їх підкупити, що і робить американський чиновник.

Також ірландці були задіяні у будівництві каналів, залізниць, доріг. Тоді в Америці і з'явився актуальний вираз «під кожною шпалою похований ірландець» [21, 131, 135]. Цю

особливість ілюструвала карикатура журналу «Puck» «The kind of canal business Grant is going into» (Мал. 7) [22], на якій зображений президент Грант, який і залучав мігрантів до будівництва каналів, але іронічність і сарказм карикатури в тому, що мігранти будують канал прямо до Білого Дому.

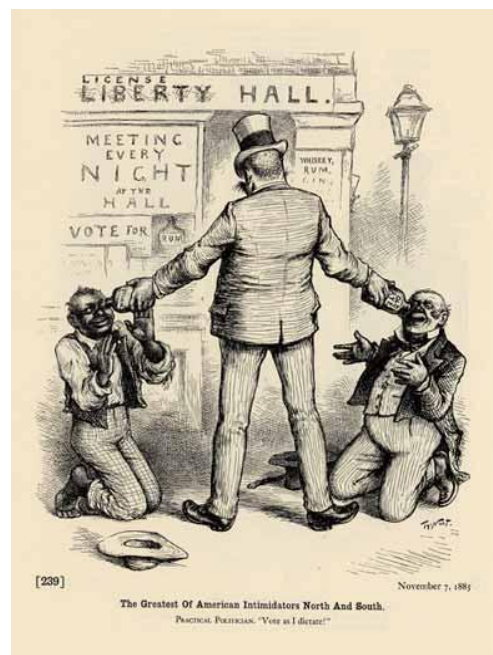

Мал. 7 «The kind of canal business Grant is going into»

Дуже багато політичних ілюстрацій присвячених моменту перетворення мігрантів в американців. Ця мімікрія відображена в таких карикатурах як: «Looking backward» (Мал. 8) [23, р. 235] із уже згаданого журналу «Puck», де вже забагатілі американці, забороняючи в'їхати мігранту, забувають про власне походження від останнього.

Головною проблемою для Америки стало надання права голосу мігрантам у другому поколінні, бо за конституцією США нащадки мігрантів вже вважалися громадянами Америки. В політичній ілюстрації «The huphenated American» (Американець через дефіс) (Мал. 9) [24] відображені виборці, які кидають виборчий бюлетень до боксу, але при цьому будучи американцями тільки на половину.

Крім вище сказаного, Америка й американці в карикатурах зображувалися як народ, що має мету цивілізувати мігрантів. Постійне протиставлення цивілізованої Америки та нецивілізованих мігрантів стало ще одним сюжетом для карикатур. Тут важливо зазначити, що інтелектуальні кола Америки мали надію на той факт що всі національності перемішуються і створять єдину американську націю. Про це говорить карикатура «The mortal of Assimilation – and the one element won't mix» (Горнило асиміляції й один елемент не бажає змішуватися) (Мал. 10) [25]. Вся іронічність цієї карикатури полягає у тому факті, що ірландці на

Мал. 6 «The Greatest of Americans Intimidators Noth and South»

відміну від інших міграційних груп, проявляли згуртованість у побутовому і культурному плані. Крім того, ірландці на відміну від інших, прагнули за допомогою Америки все таки створити власну державу, тому Америка стає також і потужним осередком національних ірландських організацій, що визначало своєю метою Незалежність Ірландії [2, р. 77].

Мал. 8 «Looking backward»

Мал. 9 «The hyphenated American»

досить однозначно ставитися до вихідців із Ірландії. Крім усього сказаного, в Америці з самого початку її заснування сильною була протестантська течія, а ірландці, як відомо, палкі католики, тож це стало ще одним важелем негативного ставлення до останніх.

Карикатури американських сатиричних видань яскраво характеризують вихідця з Ірландії, надаючи йому тих самих рис і стереотипів, що існували у Великобританії в аналогічний період. Перейшло до американських видань і образливе прізвисько «Педді» та «Бріджит». До того ж складові елементи негативного образу ірландця теж залишилися незмінними: безталанний п'яниця, ледар, бідняк із бунтарським характером. До цього і без того образливого стереотипу додавалося порівняння ірландців з темношкірим населенням Америки.

Мал. 10 «The mortal of Assimilation – and the one element won't mix»

Не дивлячись на те, що ірландці не мали мовних проблем (на відміну від інших мігрантів), швидко пристосовувалися до умов існування та виконували найскладнішу роботу у суспільній свідомості США, вони стали об'єктом невдоволення. В чому ж причини неприйняття ірландців у США? На нашу думку, причини полягають, по-перше, в історичному контексті, річ у тім, що американський істеблішмент традиційно і культурно був пов'язаний із Великобританією, по-друге, громадян насторожував той факт, що ірландці католики, бо як відомо, на той час серед суспільства була сильна протестантська традиція, по-третє, сприйняття ірландців американцями було зверхнім, до них зверталися з презирством саме через побутові речі і страх перед хворобами.

Отже, ірландці стали одним із елементів формування американської нації, а через відсутність мовного та культурного бар'єру змогли швидко пристосуватися до нових умов існування, та не асимілюватися повністю.

Ірландська діаспора трималася досить згуртовано і довгий час зберігала культурну ідентичність, крім того, більшість ірландців намагалися через сприяння Америки вирішити питання здобуття незалежності Ірландії. До цього додавалася стара англійська традиція американської еліти

Джерела та література

1. Schrank cartoons [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.schrankcartoons.com>. – Назва з екрану. – Дата доступу: 29.09.17
2. Калгіна Е.А. Создание «второй» Ирландии за океаном в 40-х-начале 50-х гг. XIX века / Е.А. Калгіна // Вестник Воронежского гуманитарного университета. – Серия История. Политология. Социология. – 2009. – № 2. – С. 73-78.
3. Vaughan W.E. Irish Historical Statistics / Vaughan W.E., A.J. Fitzpatrick. – Dublin. – Royal Dublin Academy, 1978. – 372 p.
4. Павленко А. П. Ирландская миграция в Британию / А. П. Павленко. – М.: Российская академия наук, Ин-т этнологии и антропологии им. Н.Н. Миклухо-Маклая, 1992. – 115 с.
5. Emigrant Commission. Twelfth report of the colonial land and emigration commission. – London. – George E. Eyre Ltd., 1951. – 260 p.
6. Білоножко С.В. Педді проти Джона Буля: стереотипи сприйняття ірландців в Великобританії XIX – XX ст. / С.В. Білоножко, К.О. Ємельянова // Наук. пр. іст. ф-ту Запоріз. нац. ун-ту. – 2016. – Вип. 45. – Том 2. – С.162-165
7. De Nie, M. The Eternal Paddy: Irish Identity and the British Press / M. De Nie. - Wisconsin Press. – Wisconsin university Press, 2004. – 342 p.
8. Dolan T. P. A Dictionary of Hiberno-English: The Irish Use of English / T. P. Dolan. – Dublin: Gill & Macmillan Ltd., 2006. – 277 p.
9. Dalzell T. The Concise New Partridge Dictionary of Slang and Unconventional English / T. Dalzell. – London: Routledge, 2008. – 720 p.
10. Краснощока А. Причины та процес формування ірландської діаспори в США / А. Краснощока // Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. – 2013. – Вип. 33. – С. 114-120.
11. Annual Register or a view of the history of the year 1848. / ed. E. Burke. – London. – F&J Rivington, 1950. – 485 p.
12. Kenny K. The American Irish: a history / K. Kenny. – Harlow: Longman Publishing Group, 2000. – 328 p.
13. Bayor R. H. The New York Irish / R. H. Bayor, T. Meagher. – N. Y.- Johns Hopkins University Press, 1997. – 768 p.
14. Богина Ш. А. Иммиграция в США накануне и в период гражданской войны (1850—1865) / Ш. А. Богина. - М.: Наука, 1965. – 250 с.
15. American Gold // Puck. – 1882. – Vol. 11. – May 24. – P. 194.
16. There new Jerusalem // Judge magazine [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://digital.library.cornell.edu/catalog/ss:3293877>. – Назва з екрану. – Дата доступу: 29.09.17
17. The Anti-chinese wall // Puck. – 1882. January 01. [Електронний ресурс] – Режим доступу: 1900 <http://s3-euw1-ap-pe-ws4-cws-images.ri-prod.s3.amazonaws.com/9780415879545/5.1.jpg> Назва з екрану. – Дата доступу: 29.09.17.
18. Olmsted F. L. The Cotton Kingdom of America / F. L. Olmsted. – N. Y. – Mason Brothers, 1965. – 380 p.
19. The ignorant vote – honors are easy // Harper's weekly. – N. Y. – 1876. – Desember. – Vol. 9. – P. 1
20. The Greatest of Americans Intimidators North and South // Harper's Weekly. – 1885. – November. – Vol. 7. – P. 725.
21. Wittke C. We, who built America / C. Wittke. - N. Y. – New York university press, 1945. – 345 p.
22. The kind of canal business Grant is going into // Puck. – 1879. – September. - 17. – Vol. 6. – P. 440.
23. Looking backward // Puck. – 1938. – Vol. 44. – P. 235.
24. The hyphenated American // Puck. – 1899. – Vol. 9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hti.osu.edu/opper/lesson-plans/immigration/images/the-hyphenated-american>. – Назва з екрану. – Дата доступу: 29.09.17
25. The mortal of Assimilation – and the one element won't mix // Puck. – 1889. – Vol. 26. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.skepticink.com/backgroundprobability/2017/03/17/anti-irish-political-cartoons>. – Назва з екрану. – Дата доступу: 29.09.17

Bilozhko S., Emelianova K. Emerald Island overseas: on the issue of Americans' attitudes towards Irish migrants in the nineteenth century (based on American cartoons)

The topic of migrants has an important socio-political the value in Europe and America now. This topic is not new and has a very different and fundamentally historical background. The article deals with the causes and directions of the migration of the Irish population in the nineteenth century. Find out the reasons for negative and neglected attitudes towards immigrants from Ireland using satirical magazines in America. Besides, in our article, we set the task to describes popular cartoons images about Irish migrants. To compare them with cartoons images American themselves. Also in our article, we analyze the role of Irish women in the migration process, their role and peculiarities of adaptation to a new place of residence. In the article, we describe the most popular cartoons of American satirical magazines, such as, «Puck», «Judge», «Harper's weekly», which illustrated the attitude toward the Irish migrants. Using the satirical publications of the United States of America, to show how the public opinion about the Irish and their political aspirations evolved.

Key words: Irish, migrants, America, caricature, Uncle Sam, Paddy, «Puck», «Judge», «Harper's weekly».